

Штанько Г.І., аспірант кафедри землеустрою і кадастру

(Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ, Україна)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ КАРТОГРАФУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Історико-культурна спадщина багатовікової історії України – це ознака самоідентифікації держави, безцінне духовне та соціальне надбання народу та імідж нашої країни на міжнародній арені.

Провідні міжнародні установи світу в завданнях збереження об'єктів історико-культурної спадщини визнають картографування одним із провідних інструментів на всіх етапах від збору до управління даними [1]. Подальший етап розвитку картографії відзначається переходом до геоінформаційного картографування як технологічного процесу збору та обробки просторових даних, формування геоінформаційних моделей, створення і ведення територіальних банків даних, цифрових карт місцевості і електронних карт. На сучасному етапі відбувся перехід до національної інфраструктури геопросторових даних – мультидисциплінарної сфери наукової та практичної діяльності, що охоплює правові, економічні, інформаційні, технологічні, соціальні та інші аспекти виробництва і широкого використання геопросторових даних [2].

Актуальність картографування об'єктів історико-культурної спадщини окрім реалізації завдань щодо їх збереження дозволяє здійснювати якісне інформаційне доповнення сфери туризму, а тому потребує врахування його особливостей [3]. Означена тематика не обходить осторонь і процес формування генеральних планів населених пунктів [4], і здійснює вплив на вибір варіантів їх розвитку.

Карта «Культурний Крим» виготовлена [5] в масштабі 1:250000 з метою донесення достовірної геопросторової інформації та боротьби на інформаційному фронті з Російською Федерацією, яка незаконно анексувала та здійснює потужну пропагандистську роботу з метою виправдання своїх дій. Серед змісту, точковими знаками подано населені пункти, аеропорти і морські порти, а також основні інфраструктурні об'єкти, збудовані Україною (зрошувальні канали, електростанції, високовольтні лінії електропередач, заводи і фабрики) та українські культурні осередки (парафії та храми УПЦ (КП), парафії УГКЦ, україномовні школи, музеї, театри, україномовну пресу, пам'ятники. Серед останніх відмічено ліквідовані російською владою після анексії. Карта сприяє подальшому розвитку тематичного регіонального картографування в Україні.

Український інститут національної пам'яті реалізував проект «Місця пам'яті Української революції 1917-1921 рр.». Основна мета – інформування суспільства про маловідомі факти українського державотворення. Проект реалізовано з використанням інтерактивної платформи веб-картографування ArcGIS Online в масштабах 1:100000 – для всієї території та 1:10000 – для базових населених пунктів [6].

Корисною є і запропонована в [7] методика визначення використання архівних аерознімків для відновлення об'єктів історико-культурної спадщини. В результаті дослідження створено тематичну ГІС для м. Черкаси, яка дозволяє доповнювати відсутні об'єкти історико-культурної спадщини на сучасних знімках високого просторового розрізнення. Методика визначення фундаментів зруйнованих будівель за архівними аерознімками наведена в [8].

Тематичний електронний атлас «Населення України та його природна і культурна спадщина» розроблений Інститутом НАН України у 2020 р. є доповненням розвитку національної інфраструктури геопросторових даних. В ньому вперше зібрано, систематизовано та наочно представлено цілісну картину природної та культурної

спадщини. Особливістю розробки атласу є відмінне від законодавчо прийнятого авторське визначення культурної спадщини [9-11].

Не можна оминати увагою і розробку методики оцінки забезпеченості історико-культурною спадщиною окремих адміністративних районів [12]. Врахування чисельності населення та площі району, окрім показника концентрації дозволяє обрати оптимальніший метод картографування змісту карти та компоновання її елементів.

Висновки. Тематичне картографування відбувається за різними методиками та підходами, і наразі не потрапляє до національної інфраструктури геоданих.

Перелік посилань

1. Поливач К. Природна та культурна спадщина України: досвід тематичного вивчення та атласного картографування. *Економічна та соціальна географія*. 2021. № 86. С. 53–66. doi:10.17721/2413-7154/2021.86.53-66
2. Національна інфраструктура геопросторових даних України у світовому вимірі: стан та нагальні завдання розвитку і сталого функціонування / Ю. Карпінський та ін. *Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва*. 2021. I(41). С. 104–112. doi:10.33841/1819-1339-1-41-104-112
3. Донцов О. Картографування нематеріальної культурної спадщини України в інформаційному забезпеченні туризму. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2018. № 28. С. 4–10. doi:10.26565/2075-1893-2018-28-01
4. Максимова Ю. Геоінформаційна технологія розроблення наборів профільних даних генеральних планів. *Геодезія, картографія та аерофотознімання*. 2018. № 87. С. 75–83. doi:10.23939/istcgcap2018.01.075
5. Грицеляк В., Дикий І., Ровенчак І. Карта "Український Крим" як джерело геопросторової інформації. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2019. № 30. С. 43–52. doi:10.26565/2075-1893-2019-30-05
6. Голубцов О., Сосса Р. Картографічний інтерактивний веб-додаток "Місця пам'яті Української революції 1917-1921". *Геодезія, картографія та аерофотознімання*. 2017. № 86. С. 35–44. doi:10.23939/istcgcap2017.02.035
7. Четверіков Б., Хінціцький О., Калинич І. Методика картографування об'єктів історико-культурної спадщини засобами ГІС-технологій із використанням архівних картографічних та аероматеріалів. 2021. I(41). С. 97-103. doi:10.33841/1819-1339-1-41-97-103
8. Четверіков Б. Методика визначення фундаментів зруйнованих будівель за архівними аерознімками для відновлення об'єктів історико-культурної спадщини. *Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва*. 2019. I(37). С. 100-105. doi:10.33841/1819-1339-2019-1-37-100-105
9. Населення України та його природна і культурна спадщина в атласній інформаційній системі / Л. Руденко та ін. *Український географічний журнал*. 2020. № 4(112). С. 58–70. doi:10.151407/ugz2020.04.057
10. Поливач К. Історико-культурний каркас України: методичні підходи до його виявлення та дослідження. *Український географічний журнал*. 2019. № 2(106). С. 32–40. doi:10.15407/ugz2019.02.032
11. Руденко Л., Поливач К. Збереження і використання культурної спадщини в Україні: проблеми та конструктивні пропозиції. *Український географічний журнал*. 2018. № 2(102). С. 51–61. doi:10.15407/ugz2018.02.051
12. Сторчак М., Бодня О. Оцінка забезпеченості історико-культурною спадщиною Лубенського району Полтавської області. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2017. № 25 С. 60–64.
13. Дубницький М. Створення власного картографічного веб-ресурсу з використанням відкритого програмного забезпечення. *Український географічний журнал*. 2017. № 2. С. 54–58. doi:10.15407/ugz2017.02.054